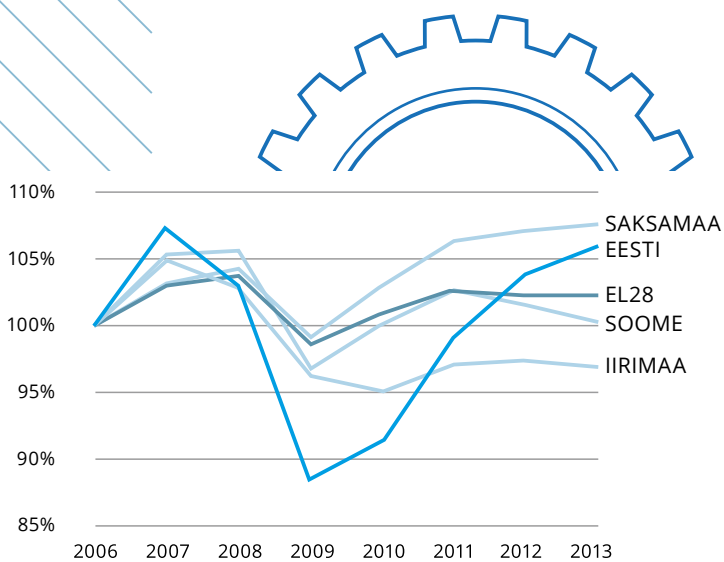

MAJANDUSKESKKOND

NÄEME HOOGSAT EESTIT

Arenenud tööstusriigid on kriisikindlamad
Majanduskasv ja langus võrreldes 2007. aastaga

Eesti majandus on pärast üleilmakriisi suuresti tööstusekspordi toel taastunud, kuid oodatud püsiv mitmeprotsendiline kasvutempo on jäänud püüdmatuks. Eestil on potentsiaal end taaskäivitada hoogsalt areneva ja heaolu kasvatava ühiskonnana, kuid selleks peab Eesti konkurentsivõimele uue hoo andmine saama kevadel algava valitsemisperioodi selgeks peaeesmärgiks. Kriisi olulisim õppetund on, et hoogsaimad taastujad olid suure tööstuse osakaaluga riigid.

- **Eesti kohalikku ressursi kasutav ning eksportiv tööstus on majandusharu, mis lubab hoida suurima osa väärtusahelast ja tulust kodumaal, ning vajab seetõttu riigilt pikaajalist visiooni ja ettevõtjailt sihikindlat arendamist.**
- **Eesti uue hoo võti on meie ainsa kestliku ressursi, inimvara, kõige tõhusam kasutamine. See tähendab, et inimese enda kõrval investeerivad tema tarkusesse ja tervisesse ka riik ja ettevõtjad.**
- **Avaliku sektori ülesanne Eesti taaskäivitamisel on saavutada oluliselt suurem tõhusus oma töös ning taastada usaldus majandus- ja maksukeskkonna stabiilsusse.**

Ühiskonna üldise jõukuse järjepidevaks kasvatamiseks tuleb saavutada kestlik majanduskasv, pakkuda stabiilselt töökohti ning tasakaalustada väliskaubanduse puudujääk. Hoogne Eesti teeb seda, hoides kodumaist ressursi kasutava tööstuse väärtusahelast võimalikult suure osa kodumaal, kasutades majanduses selleks kohalikul toormel baseeruvat konkurentsivõimelist energiat.

Ühiskond ootab ettevõtjailt õigusega, et Eesti loodusressursse kasutataks heaperemehelikult ja perspektiivitundega. Samamoodi õigusega oodatakse riigilt ka pikaajalist nägemust kodumaiste ressurside optimaalseks kasutamiseks, et ühitada maksimaalne panus heaolusse aktsepteeritava keskkonnamõjuga.

Kuivõrd selles valdkonnas on tegemist väga suurte investeeringutega, viib ka riik oma tegevused ja poliitikat kooskõlla. Hoogsas Eestis on olulisemad keskkonnatõuded ja keskkonnatasude poliitika ette teada vähemalt kümme aastat. Kodumaist tööstust väärtustavas Eestis ei väljenda keskkonnatasud riigi ootusi jooksvatele eelarvetuludele, vaid riigi kompenseerida jäetud keskkonnamõju rahalist väärtust. Peamiste ressurside kasutamiseks ja vääristamiseks õpetatakse inimesi süsteemselt välja.

Majanduse hooga arengu tagab vaid pädev, tõhus, kohaliku majandusega orgaaniliselt seotud ning praktilistele tulemustele suunatud teadus-arenduspoliitika.

Hoogsas Eestis on tõukefondide vahendite kasutamise peaeesmärgiks Eesti ettevõtete väärtusahelas ülespoole liikumine ning ekspordivõimekuse kasvatamine.

Targem töötegemine nõuab ka targemat juhtimist. Sama innukalt nagu targemalt tööd tegema õpib Eesti ka tööd ja ettevõtlust targemalt juhtima.

ETTEPANEKUD

KONKURENTSIVÖIME UUS HOOG

- Toetame valitsuse soovi seada eksport ja rahvusvaheline konkurentsivõime Euroopa Liidu tõukefondivahendite prioriteediks. Selleks tuleb tõukefondivahendeid paigutada eeskätt eksporditoetustesse, innovatsiooni, haridusse ning kontaktide loomise võimekusse. Arendustegevusse suunatud raha kasutamise esmane kriteerium peab olema reaalne rakendatavus, alles seejärel ülikoolide akadeemiline huvi. Toetuste strateegiline eesmärk on saada keskmise suurusega ettevõtted tegema tehnoloogianvesteeringuid.
- Valitsus loob ja avalikustab eelarvestrateegia tõukefondide vahendite lõppemise järgseks ajaks.
- Seadusandja korraldab algaval valitsemisperioodil põhjaliku riigi toimimise revisjoni ning analüüsib võimalusi riigi toimetõhususe parandamiseks. Erasektori eeskujul saab ka avalikus sektoris igapäevaseks pingutamine suurema tõhususe nimel, et vähendada järjest avalikus sektoris hõivatute osakaalu kogu töötajaskonnast.
- Haridussüsteem pakub igaühele esmase ettevõtlusõppe, riik ja ettevõtjad julgustavad enamaid noori alustama ettevõtjana.
- Ettevõtja vajab kohaliku omavalitsuse näol pädevat partnerit, kes on motiveeritud konkurentsivõimelise ettevõtluskeskkonna loomisest omavalitsuses.
- Valitsus täpsustab asutustevahelist tööjaotust ettevõtluse edendamisel ning analüüsib nende ülesannete täitmise tulemuslikkust.
- Riigihangete korralduses vähendab riik hinna osakaalu ning liigub enam väärtuspõhiste pakkumiste korraldamisele.
- Euroopa Liidu regulatsioonide ülevõtmisel ning juba ülevõetud regulatsioonides rakendab riik põhjendatult lubatud erandeid tööstuse konkurentsivõime hoidmiseks, võttes aluseks avalikustatud mõjuhinnaangute tulu-kuluefektiivsuse näitajad.

KODUMAINE TÖÖSTUS

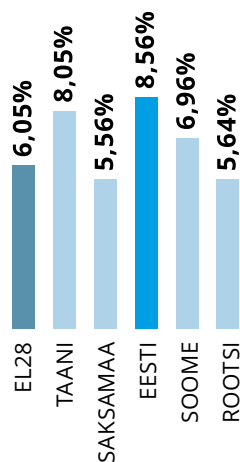
- Eesti tööstusettevõtted suurendavad investeeringuid uurimis- ja arendustegevusse.
- Riik seab majanduspoliitika prioriteediks kodumaist ressursi väärtustava tööstuse

pikaajalise konkurentsivõime arendamise. EL soovib saavutada 2020. aastaks töötleva tööstuse osakaalu 20% SKTst, Eestis on see praegu 16,4%. Eesmärk on hoida võimalikult suur osa väärtusahelast Eestis, hoides maksimaalse hulga töökohti ja tulu kodumaal. Kodumaise ressursi maksimaalne vääristamine peab olema riiklikult rahastatava teadus-arendustegevuse tulipunktis.

- Riik kujundab tervikliku ja pikaajalise, 10–20aastase vaate Eesti ressursidel põhinevate majandusharude arenguks. Keskkonna-, investeeringu- ning haridusprioriteedid järgivad seda pikaajalist vaadet, mitte ei tööta sellele vastu. Esmajärjekorras lõpetab riik kodumaist tööstust pärssiva, majandusest eraldiseisva CO₂ keskkonnatasude ja hariduspoliitika.

JUHTIMISKVALITEET

- Üha nõudlikumates oludes vajab peale töö kvaliteedi muutust ka juhtimiskvaliteet. Eesti tööandjad võtavad initsiatiivi juhtimiskvaliteedi arendamiseks ja parandamiseks. Eesti Tööandjate Keskkliit hakkab oma liikmete seas propageerima töötajate heaolu ja arenguga seotud tegevusi, näiteks õppimist motiveerivate tasustusüsteemide rakendamist.
- Muudame tavaks väga hea juhtimis- ja organisatsioonikultuuriga organisatsioonide tunnustamist.

Kodumaise ressursi kasutamine on Eestis kalliskeskkonnatasude ja -tasude osakaal maksutuludes (2014)

MAKSUPOLIITIKA

NÄEME PAINDLIKKU JA TÖÖSÕBRALIKKU EESTIT

Eesti on rakendanud soodsat ja lihtsat, väheste eranditega maksusüsteemi. 1990ndate algul kindlaks määratud maksupoliitika põhialused olid seni õiged, kuid need ei taga edu edaspidiseks. Töötava Eesti maksupoliitika soodustab eelkõige töötegemist. Samuti on investeerimisotsuste langetamisel põhiargumentide seas nii tööjõumaksude suurus kui ka usk maksupoliitika stabiilsusse, mõlemaga on Eestis praegu kehvasti.

- **Maksupoliitika peab soodustama Eesti ühiskonna peamist heaolu allikat – töötegemist. See eeldab töötegemise maksukoormuse leevendamist. Ühiskonna huvides on maksustada pigem jõukas olemist kui jõukaks saamist.**
- **Maksumuudatuste tegemine peab saama teisele alusele: maksumuudatused sünnivad selge põhjendusega ja pika etteteatamisega.**
- **Käes on ka tagumine aeg hakata langetama kõiki eelarve- ja maksupoliitilisi otsuseid, lähtudes tõukefondivahendite peatsest lõppemisest.**

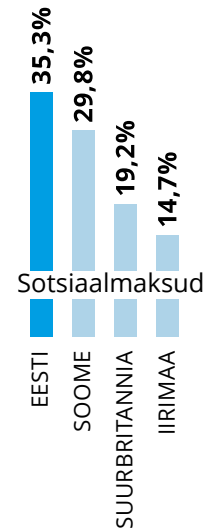
Paindlik Eesti julgeb arutada kõigi küsimuste, sealhulgas maksupoliitika põhialuste üle, sest aeg põhimõttelise maksudebati avamiseks ühiskonnas on küps. Paindlik Eesti ei võta maksupoliitika põhieesmärgiks mitte eelarvelaekumised, vaid konkurentsivõime kasvu, töötava inimese väärtustamise ning optimaalse hõive saavutamise.

Paindlik Eesti on ka usaldusväärne Eesti, mis ei üllata maksumaksjaid üleöö sündivate uute maksuliikide ega suurt halduskoormust tekitavate maksukorralduslike muudatustega. Maksumuudatused jõustuvad üksnes piisava etteteatamisega.

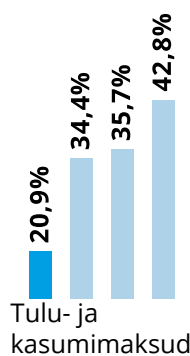
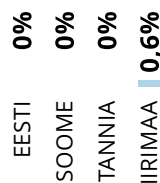
Paindlik Eesti ajab maksupoliitikat, mis soodustab meie peamist heaolu allikat – töötegemist. Tööjõumaksude tase langeb oluliselt, eelarvetasakaalu säilitamist toetavad enamad töökohad, samuti leitakse Eesti majandusarengut, konkurentsivõimet ja ühiskonna jõukust enim soosiv tasakaal muude maksuliikidega ning järjepidevalt vähendatakse avaliku sektori kulutusi.

ETTEPANEKUD

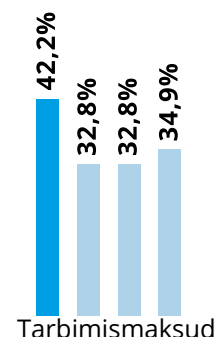
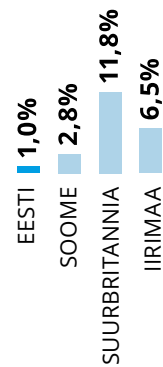
- Riik langetab otsustavalt tööjõumakse, et kaitsta Eesti ettevõtete konkurentsivõimet, tuua uusi investoreid ja töökohti. Riigieelarve vajak kaetakse lisatöökohtade loomise ja avaliku sektori kulude pidurdamisega. Optimaalse maksutulude proportsiooni leidmiseks analüüsitakse koos ettevõtlusorganisatsioonidega võimalusi teiste maksuliikide suuremaks rakendamiseks.
- Riik võtab endale seadusliku kohustuse maksude muutmisel või uute maksude kehtestamisel kasutada vähemalt 13-kuulist etteteatamistähtaega. Selline tähtaeg on vajalik selleks, et tuleva aasta riigieelarveauke ning poliitilisi lubadusi ei saaks finantseerida maksumuudatuste abil. 13 kuud jätab ka piisava aja ettevõtjatele, et valmistuda muudatuste rakendamiseks.
- Maksukorraldust muudetakse nii, et suurendada kohalike omavalitsuste motivatsiooni arendada kohalikku ettevõtluskeskkonda.
- Tööandjad toetavad riigi eesmärke ausa maksukeskkonna tagamisel, koostöö eesmärk on muu hulgas ümbrikupalga maksjate distsiplineerimine.
- Maksumuudatuste mõjuanalüüsid koostavad sõltumatud hindajad, uued ja senised mõjuanalüüsid avalikustatakse.
- Maksuamet teeb oma töö tõhustamiseks märksa enam koostööd majandusvaldkondade liitude ja tööandjate esindajatega, et parandada oma valdkonna- ja sektoripõhist spetsialiseerumist nii riigi tasandil kui ka piirkonniti.
- Tõhusalt töötava Eesti poole liikumiseks kaotatakse sotsiaalmaksu miinimumi nõue, et muuta osalise koormusega töötamise maksukoormus võrreldavaks täiskoormusega töötamisega.
- Tööandjad soovivad sotsiaalmaksu maksmine kogumine jagada tööandja ja töötaja vahel, mis tõstab indiviidi teadlikkust ja vastutustunnet. Jagamise käigus ei tohi väheneda töötaja netosissetulek.

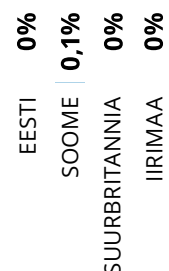
Muud tööjõu-
maksud

Varamaksud

Muud

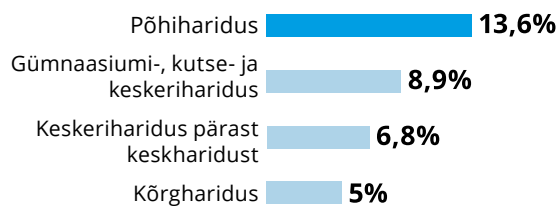

Allikas: Eurostat

Eesti eelistab maksustada töö tegemist
Erinevate maksutulude osakaal

HARIDUS

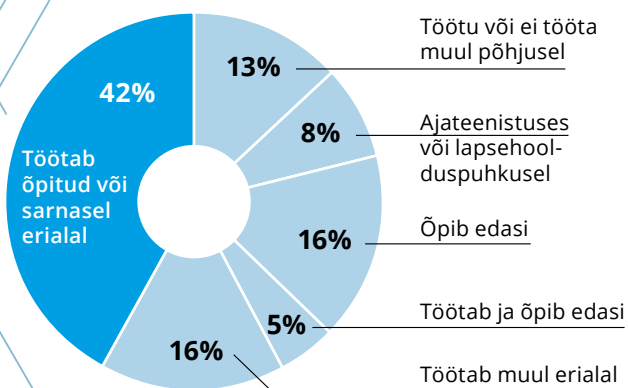
NÄEME TÕHUSALT ÕPPIVAT EESTIT

Allikas: Statistikaamet

Harimatus ja tööpuudus käivad käsikäes

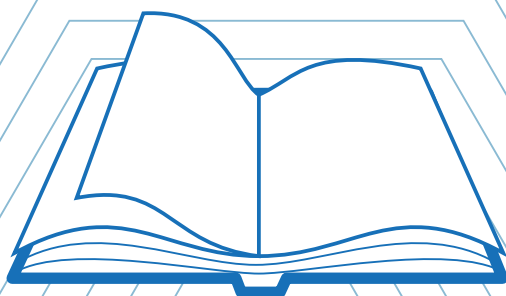
Töötuse määr erinevate haridustasemega inimeste seas

Allikas: Statistikaamet

Enam kui pooled kutsekooli lõpetanuist ei tööta õpitud erialal

6 kuud pärast lõpetamist...

Eesti on jõudnud keskmise sissetuleku lõksu, kus pärast tempokat arengut on hoog raugenud. Põhjus on, et odavat tööd teha me enam ei taha, aga kallist veel ei oska. Tõhus, elukestev õppimine suudab Eesti lõksust välja vedada ning tagada kiire arengu jätkumise. Liikumine teadmismahukate riikide hulka on ka ainus viis tagada igale töötavale inimesele oodatud hea elujärg.

- **Teadmismahuka majandusega ühiskonnaks saamiseks vajab Eesti kõrgetasemelisi tehnoloogiate investeringuid. Nende saamiseks peab Eesti ette koolitama arvestatava tippspetsialistide baasi.**
- **Haridussüsteemi pakutava ja tööturu vajaduste vastavusse viimiseks kaasatakse tööandjad hariduse kujundamisse ning suurendatakse õppurite vastutust kutsevaliku ja õpitulemuste eest.**
- **Elukestev õpe muutub elustiiliks nii tööandjate kui ka töötajate jaoks.**

Kogu arenenud maailm on praegu samade väljakutsete ees, mis Eestigi: rahvastikuprotsessid nõuavad üha rohkema töö tegemist üha vähemate kätega. Maailmas käib juba kümnekond aastat talendisõda, sest vaid piisav hulk kõrgelt kvalifitseeritud töötajaid suudab riiki meelitada kallist ja keerulist tööd pakkuvaid ettevõtteid. Õppiva Eesti strateegia talendisõjas on nn inseneride ettetootmine. Ülikoolid koolitavad teadlikult ette suure hulga tehniliste erialade ja loodusteaduste spetsialiste, et sinne kõrgkvalifitseeritud tööjõu baas oleks investoritele piisavalt atraktiivne. Kirjeldatud loogika „insenerid ees, töökohad järel“ teistpidi pööratuna ei toimi.

Õppiv Eesti ei küsi rahvusest ega kodakondsusest. Õppival Eestil on maine ja sisu suurepärase töö- ja õpikohana. Eesti šanss leevendada kõrgkvalifitseeritud spetsialistide puudust on meelitada tulevikutalente siia õppima ning luua tingimused, et vähemalt kolmandik seoks neist ka hilisema tööelu Eestiga.

Õppiv Eesti kaasab kutsehariduse korraldusse ettevõtteid ja tööandjate ühendused ning viib ellu mitmetes riikides edukaks osutunud töökohapõhise õppe ehk õpipoisi-õppesüsteemi. Ettevõtete koostöö kutsekoolidega ulatub ettevõtete tehnilise baasi kasutamisest, tõhusa praktika- ja õpipoisiõppe süsteemi juurutamisest kuni õppekavade koostamisel ja koolitustellimuse otsustamisel osalemisseni välja. Õppiv Eesti kannab hoolt, et kutseõpe tagaks töötajale lisaks otsestele töövõtetele ka õppimisoskused ja arenemisvõime. Muu hulgas tähendab see kutseõppe ümberkorraldamist, et see sisaldaks ka tõsiselt võetavat gümnaasiumiharidust.

ETTEPANEKUD

HARIDUSE JA TÖÖTURU KOKKUSOBITAMINE

- Hariduse kvaliteedi tõstmiseks tuleb senisest enam kaasata tööandjaid hariduspoliitika planeerimisse ning teostamisse. Tööandjate ja õppeasutuste koostöö peab muutuma normiks, selles on ettevõtjate initsiatiiv sama oluline kui haridusasutuste oma. Eesti tööandjad on valmis osalema nii kutse- kui ka kõrghariduse õppekavade koostamisel ning õpiväljundite loomisel. Samuti võtavad tööandjad kohustuse olla kutsekodades aktiivsed osalejad, et väljendada sektorite vajadusi erialase väljaõppe suhtes.
- Riik tõstab otsustavalt reaal- ja loodusteaduste, insener- ja tehniliste erialade osakaalu kõrghariduses. See hõlmab ka riigi finantseeritava hariduse kohandamist vastama Eesti tööturu vajadustele.

TÕHUS KUTSEHARIDUS

- Kutseõppe ja praktilise tööelu paremaks sidumiseks lõimitakse õppeasutuste õppekavasse töökohapõhise ehk õpipoisiõppe vorm, mille õppekava loomise peamine sisend tuleb ettevõtjalt ja kutsekodadelt. Tööandjate Keskliit teeb vajaduse korral oma liikmete seas aktiivset selgitustööd, et tekiks valmisolek sellise süsteemiga kaasa minna. Riik leiab võimalused õpipoisisüsteemi rakendamiseks ettevõtjatele kaasneva kulu leevendamiseks, kaasates algetapis selleks EL struktuurivahendeid ning hiljem kasutades maksupoliitilisi meetmeid.
- Praktika juhendamise süsteem saab riigilt kestliku toimetehhanismi, mis pikas perspektiivis ei sõltu struktuurivahenditest. Nii kutse- kui ka kõrghariduses suureneb kooli- ja ettevõttepoolse juhendamise koostöö, et tagada parem praktiline väljaõpe. Ettevõttele tagatakse praktikandi juhendamise motivatsioonipakett. Tööandjad pakuvad riigile võimalust kasutada ettevõtte keskkonda õppebaasina, õppeasutus leevendab aga sellega seotud kulutusi, sh tagab õiglase juhendamistasu. Päevaõppes õppivale praktikandile makstav tasu

vabastatakse sotsiaalmaksust, sest tegemist on osaga õppeprotsessist ning õppuril on ka tervisekindlustus olemas.

- Pikemas perspektiivis muudab riik keskhariduse kohustuslikuks, põhiharidusega inimesed ei ole dünaamilisel tööturul konkurentsiga arenemisvõimelised. Kutseõppe olemus liigub tehniliste oskuste omandamiselt n-ö kutsekompetentside ja õppimise õppimiseks, kuna lubamatult suur osa tööturule sisenejaist pole praegu võimelised elukestvas õppes realselt osalema.
- Esmane ettevõtlusõpe (majandus- ja finantsõpe) integreeritakse kõigisse kutse-, gümnaasiumi ja kõrghariduse õppekavadesse ning laiendatakse selleleemaliste vaba- ja valikainete valikut; ettevõtjad ja riik julgustavad noori ettevõtlusega tegelema.

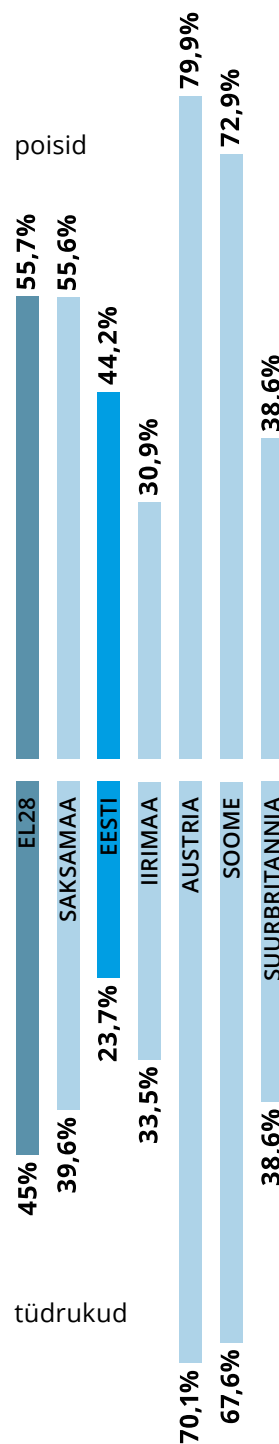
KÕRGHARIDUSE RAHVUSVAHELISTUMINE

- Talentide Eestisse meelitamise otsustav roll on ülikoolidel, kes suurendavad välistudengite osakaalu. Tööandjad teevad pingutusi pakkumaks välistudengitele enam praktikakohti, et suurendada nende võimalusi õpingute järel Eestis töötaja või ettevõtjana jätkata. Eesmärgiks saab kolmekordistada välistudengite hulk Eestis aastaks 2022.
- Eesti kui õpi- ja töötamiskoha brändimine: riik koos õppeasutuste, sotsiaalpartnerite ja laiema organiseerunud kodanikuühiskonnaga kinnitab tegevuskava, et anda Eestile sisu ja maine riigina, kus on talentidele silmapaistvad tingimused nii töötamiseks kui ka õppimiseks.
- Pole olemas tasuta kõrgharidust, vaid on maksu- maksja tasutud kõrgharidus. Suurendamaks õppija vastutust oma õpitulemuste ning kutsevaliku eest ning tagamaks maksumaksja raha tõhusaima kasutuse, viib riik „tasuta“ kõrghariduse asemel sisse koolituslepingute süsteemi. Selles süsteemis finantseerib riik tudengi õpinguid laenuga, mis kustutatakse, kui tudeng lõpetab õpingud mõistliku aja jooksul ja töötab teatud aja pärast ülikooli lõpetamist Eestis.

- Kõrghariduse konkurentsivõime nimel kasvab märgatavalt rahvusvaheliste ja kombineeritud õppekavade arv, kus tudengid omandavad osa kõrgharidusest välisülikoolides. Samuti kasvab oluliselt välisõppejõudude osakaal Eesti ülikoolides.
- Riik võimaldab igal aastal vähemalt 100 Eesti tudengile õppelaenu, mis kataks õppemaksu ja elamiskulud mõnes maailma tippülikoolis riigile olulisel erialal. Laen kustub, kui õppur on õpingute lõpetamisele järgneva kümne aasta jooksul vähemalt viis aastat töötanud Eestis. Vastasel juhul tagastatakse laen koos intressidega.

ELUKESTEV ÕPE

- Maksustamine muudab elukestvas õppes osalemise motiveerivaks nii töötajale kui ka tööandjale. Kui tööandja tasub töötaja tasemeõppe kulud, on see investeering tööjõu kvaliteeti erisoodustusmaksust vabastatud.
- Seadusandja täiendab täiskasvanute koolituse seadust nii, et õppepuhkuse võimaldamine peab olema seotud kas töötaja individuaalse arenguplaaniga või vajalik otsese väljaõppe jaoks. Ka muutuvad õppepuhkuse tasustamise alused nii, et tööandja tasub õppepuhkuse maksimumperioodi 1/3 eest.
- Elukestvas õppes osaleb vähemalt 20% tööealisest elanikkonnast.

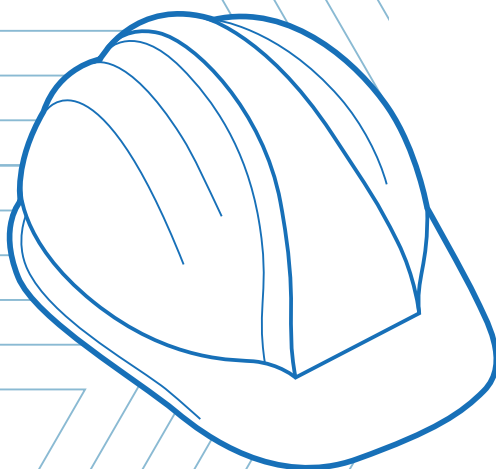
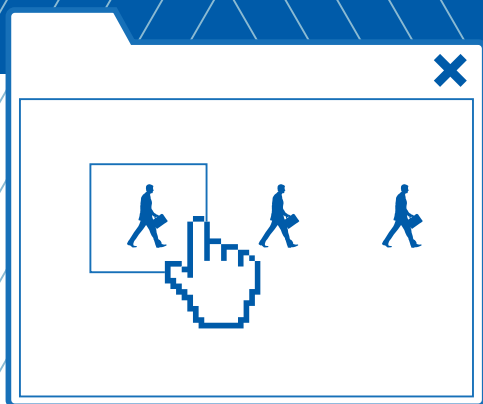

Allikas: Eurostat

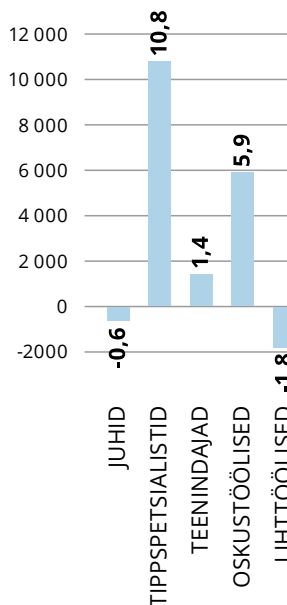
Kutseharidus pole populaarne
Kutseõppes osalevate noorte osakaal

TÖÖTURG

NÄEME TARKA JA TÖÖKAT EESTIT

Mõõtühik: tuhat inimest

Allikas: MKM, Tööjõuvajaduse prognoos 2011-2020

Oskused üha enam hinnas

Kümneni lõpuks kasvab enim tippspetsialistide ja oskustöölise hulk

Ainus kestlik ressurss, mis on Eesti rahvast teeninud läbi ajaloo, on töötav inimene. Kui töökäte hulk iibe ja väljarände tõttu väheneb, ülalpeetavate hulk aga kasvab, jääb valikuid napiks: peamine võimalus on teha vähemate töökättega rohkem ja kallimat tööd. Praegu on Eestis aga umbes 100 000 tööeas inimest, kes ühel või teisel põhjusel tööl ei käi.

- **Eesti ühiskonna lähikümnenendi olulisim eesmärk on tagada, et iga ühiskonnaliige kes soovib ja suudab kasvõi osaliseltki tööturul panustada, saaks seda teha.**
- **Paindlikud töösuhted ja töövormid lubavad töötajail enda potentsiaali paremini kasutada, teha väiksemaid kompromisse töö ja isikliku elu vahel ning tuua tööturule need, kes praegu eelistavad sealt eemal olla.**
- **Osalise töövõimega inimeste tööturule tagasi aitamine pole odav, kuid on oluline nii majanduslikult kui ka sotsiaalselt. Iga maksutarbijate seast heaolu loojate sekka aidatud inimene tähendab kokku hoitud sotsiaalkulu, lisandunud maksutulu ning üht ühiskonnaellu tagasi aidatud inimest.**

Ligi 100 000 tööealist inimest on tunnistanud töövõime- tuks, neist paljud suudaksid aga ühiskonna toel märksa enam panustada. Väljaõppe ning paindlike töötingimuste- tega saaksid nad naasta töö- ja ühiskonnaellu, asuda väärtuse tarbijate poolelt väärtuse loojate poolele.

Paljud tööturult ajutiselt eemal olijad, näiteks lapse- puhkusel viibijad, sooviks sel ajal osaliselt töötada, kuid erinevate toetuste ja hüvede praegune loogika teeb kõige mõistlikumaks mittemidagitegemise või mustalt

tegemise. Tööd väärtustav Eesti tagab, et midagi teha oleks alati tulusam kui mitte midagi teha.

Töö kaotuse korral on kõige raskem uut tööd leida eakatel töötajatel ning palgaredeli alumises otsas kõige lihtsamaid töid tegevatel väheste oskustega töötajatel. Töötamist toetav Eesti loob kõige haavatavamatele töötajatele paindlikud võimalused enesetäienduseks ja uute oskuste omandamiseks juba enne töötuks jäämist, mitte pärast.

Vaesuse vähendamine on ühiskonnale sama oluline kui jõukuse suurendamine. Targalt töötav Eesti toetab väärtusahelas ülespoole liikumist rohujuuretasandilt alates, lihttöolisest spetsialistiks. See parandab praeguste lihttöölise elujärge, vabastab nende kohad tööotsijatele ning suurendab mõlema rühma motivat- siooni Eestisse jääda.

Leevendamiseks tööjõupõuda on vältimatu ka välistöõjõu kaasamine. Kaasavat Eestit iseloomustavad suurepä- rased tingimused välitalentidele nii Eestis õppimiseks kui ka töötamiseks.

Eesti ei loo ka illusioone võluvitsast ega imeveskist, mis kõiki hoobilt jõukaks teeks, vaid seab elu toetudes tammsaarelikele väärtustele: tarkusele, töökusele, sihikindlusele.

ETTEPANEKUD

MITTEAKTIIVSETE JA TÖÖTUTE ÜMBERÕPE

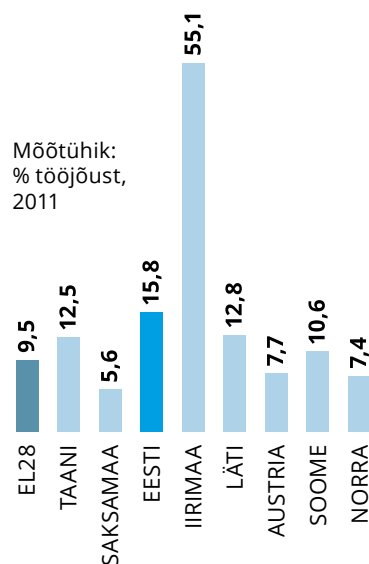
- Tööandjad toetavad töövõimereformi eesmärki aidata nende inimeste töölesaamist, kes vajavad töötamiseks eritingimusi.
- Riik hakkab korraldama madalama haridusega ja madalapalgalistele töötajatele ennetavat ümberõpet, st tõstma nende töist konkurentsivõimet enne, mitte pärast töötuks jäämist. Ümberõpe vähendab vaesust ja tööturul pikalt eemale jäämist.

PAINDLIKUD TÖÖSUHTED

- Eesti tööandjad võtavad endale eesmärgi kasutada enam paindlikke töövorme ja -suhteid, nagu osakoormusega töö, kaugtöö, töö ajutise lepinguga, ning vahetada kogemusi nende tõhusaimaks rakendamiseks.
- Osakoormusega töötamise edendamiseks kaotab riik minimaalse sotsiaalmaksu nõude, mis praegu muudab osajaga töötamise tööandja jaoks vastuvõetamatult kalliks.
- Riik viib sotsiaalhüved ja -toetused, mis on seotud töötamisega, proportsiooni töökoormusega: osalise koormusega töötamine ei tohi kaotada inimese soodustust.
- Riik kaotab eelpensionid, selle asemel soodustab paindlikku pensionile mineku iga ja sujuvat töökoormuse vähendamist, nn järkjärgulist pensioneerumist.

TÖÖTAJATE TÖÖVÕIME TOETAMINE

- Riik loob meetme mitmekultuurilise juhtimis- ja töökeskkonna juurutamiseks, et soodustada välismaiste ning Eesti muukeelsete töötajate kaasamist ka keskmise suurusega ettevõtetes.
- Soodustamiseks investeerimist inimestesse vabastab riik erisoodustusmaksust kõik tööandja investeeringud töötajate tervisesse. Eesti Tööandjate Keskliit seab eesmärgiks tõsta tööandjate teadlikkust tervishoiukulutuste kompenseerimise ja töökeskkonda investeerimise olulisusest.

Allikas: Eurostat

Elukestev õpe pole elustiil

Töötajaid, kes ei osale, kuid sooviks osaleda elukestvas õppes